Handan, Salko

NIŠANI U HAREMU FERHADIJA DŽAMIJE

(izgled i raspored nišana 1988/90.)

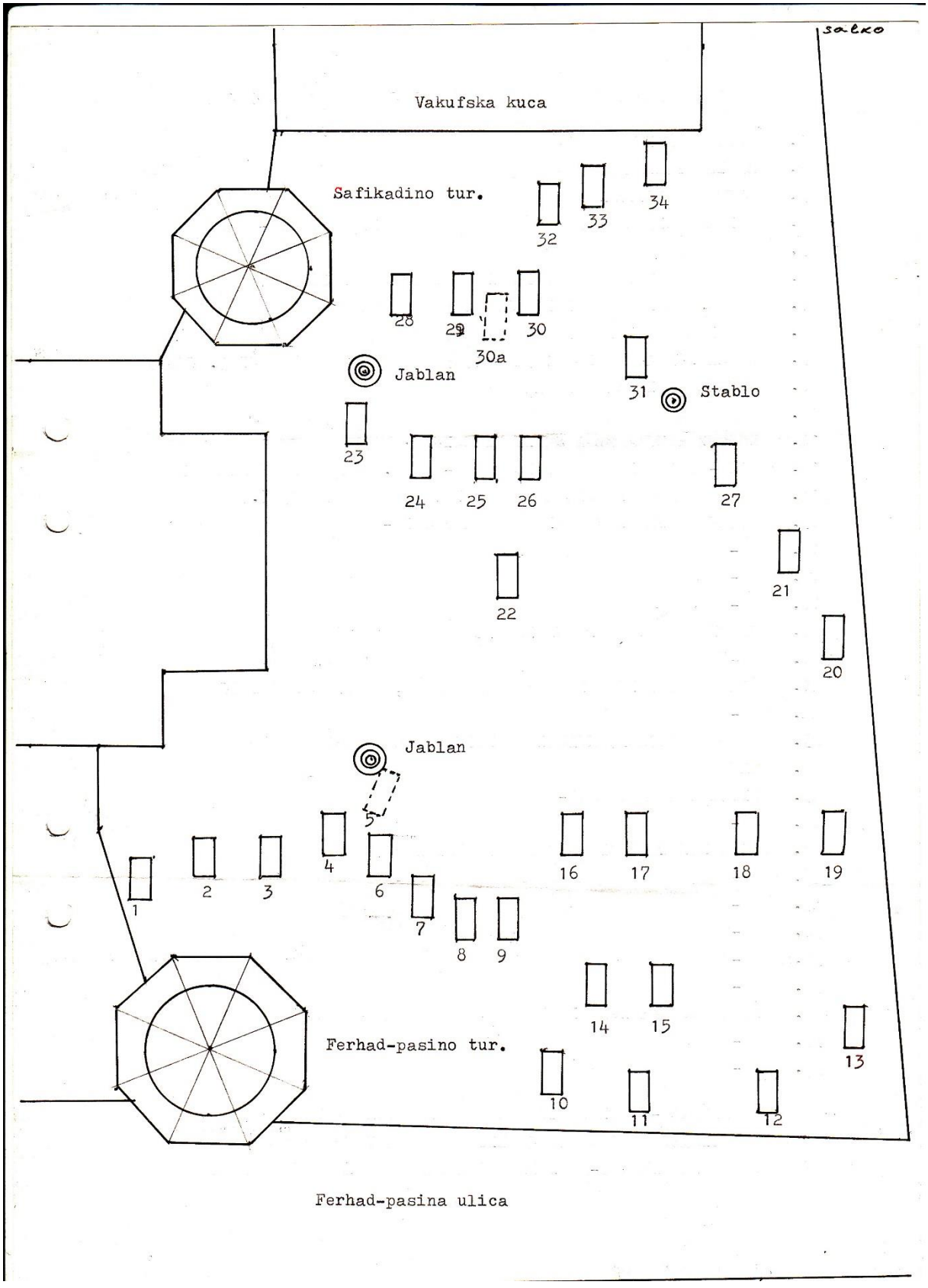

Ferhad-pasina ulica

Nišani kod Ferhadije džamije

1. Abdull Aziz efendija,
2. Hafiza Fatima hanuma, kći Mehmed Husref paše mušira bosanskog ejaleta,
3. ---------- ,
4. Ali beg, sin Mustafa paše,
5. ---------- ,
6. Mehmed Hulisi beg Džinić, sin Ali beg efendije Džinića,
7. Ahmed Bahri beg, sin Džinić Mehmed bega,
8. Hamdi beg Džinić, sin Ahmed begov,
9. Hamzalija Ajanović,
10. Binbaša Mehmed Nuri aga,
11. ---------- ,
12. Hurmuz hanuma, žena Samih efendije,
13. Ali paša Rizvanbegović, hercegovački mutesarif
14. Muhemed efendija Bajagilović, gradonačelnik Banja Luke,
15. Sulejman Fevzi beg, sin Edhem Fevzi paše,
16. ---------- ,
17. ---------- ,
18. ---------- ,
19. Hadži Mehmed Rešid efendija Hafizović,
20. ---------- ,
21. Muhamed efendija, sin Hasan efendije, banjalučki muftija,
22. ---------- ,
23. ---------- ,
24. Hava, kći Bahtijar age, žena Osman bega Ibrahimbegovića,
25. Rifat aga, sluga Ali paše mutesarifa,
26. ---------- ,
27. Dara (ili Tara), sluškinja mutesarifa Ali paše,
28. ---------- ,
29. ---------- ,

30a. ---------- ,

30. ----------,
31. ---------- ,
32. Žena Abdullah age binbaše (ime nečitko),
33. ----------,
34. ---------- .

Mezar broj 1:

Hazretli hadži Abdul Aziz efendija

Kameni nišani, krajiškog tipa, bogato su ornamentisani.

Uzglavni nišan je visok 205 cm, kvadratne osnove 24x24 cm. Na rastojanju 245 cm od uzglavnog nišana je nožni nišan visine 175 cm. I uzglavni i nožni su ukrašeni biljnim ornamentima. S jedne strane uzglavnog nišana je mač.

Na uzglavnom nišanu je natpis u devet redaka, na arapskom jeziku.

U prevodu glasi**:**

Smrt je čaša. Koju će svako ispit.
Smrt je ćefin koji će svako obući.
Smrt su vrata kroz koja će svako proći.
Hadži Abdul Aziz efendija Hazretli.
Za njegovu dušu Fatiha.
Godina 1290 / 1873

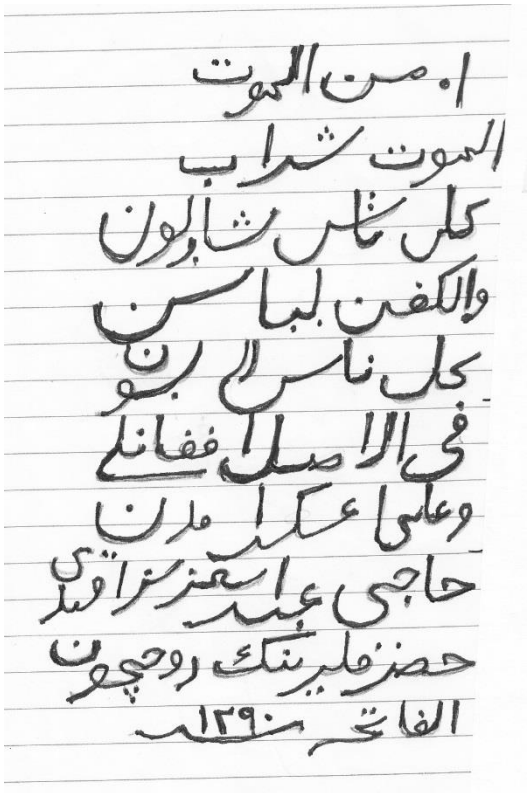

Mezar broj 2

Hafiza Fatima hanuma, kći Mehmed Husrev paše, mušira bosanskog ejaleta,
umrla 1254 / 1838.

Uzglavni nišan je bio sa ukrašenim završetkom, koji je sad odbijen i izgubio se. Mezar je oivičen sa strana sa velikim kamenim santračima dugačkim 200 cm. Tačnije rečeno na mezaru je sarkofag. Uzglavni i nožni santrači su širine 110 cm. Uzglavni nišan i prednja strana sarkofaga su urađeni u jednoj kamenoj ploči. Isto tako je i nožna strana sarkofaga i nožni nišan urađena u jednoj ploči.

Mezar broj 3

Dječiji mezar (prema veličini) sa sedrastim nišanima. Sedrasti santrači dužine 125 cm, međusobno udaljeni 76 cm. Uzglavni nišan kvadratne osnove 15x10 cm visinne 50 cm. Vrh nišana je sa kosim stranicama dužine 12 cm. Nožni nišan je kvadratne osnove 10x10 cm sa ravnim vrhom.

Mezar broj 4

Niani su od krečnjaka. Uzglavni nišan je visok 90 cm, sa osnovom 16x16 cm.
Prečnik turbana je 30 cm. Nožni nišan je osmougan sa stranicom 8 cm i visine 95 cm.
Natpis:

Ali beg, sin banjalučkog
Muteselima, Sejid Mustafa paše.
Preselio je u vječnost i nastanio se u raju
…… (nečitko)
Sa rahmetom se sjetimo njega,
izričući mu kronogram:
Duša Alijina posmatra raj.
Godina 1260 / 1844

.

Mezar broj 5

Nišani su od običnog neobrađenog kamena izvađenog iz rijeke.Po pravcu malo izlazi iz smjera drugih mezara. Na sredini ga dodiruje ćošak mezara broj 6.

Mezar broj 6

Mehmed Hulusi beg Džinić, sin Ali bega Džinića.

Nišani su od bihacita. Mezar je ograđen kamenim pločama koje čine plitki sarkofag. Na vertikalne ploče položena su horizontalno, kamene ploče sa kojih se uzdiže posebna željezna ograda. Uzglavni nišan je sa turbanom. Natpis je pisan nesh-talik pismom u deset redaka. Svaki redak je odvojen linijom pa je tako svaki redak u posebnom polju.

Natpis: **Allah je vječan! U zanosu i ljubavi napusti ovaj svijet; Na kojem nije našao užitka i preseli u vječnost; Neka mu Bog grobnicu učini ružičnjakom; I tako nek zahvali Stvoritelju; Džinić Ali bega efendije sin, umrli Muhammed Hulusi beg. Za njegovu dušu proubi Fatihu. Godina 1268 / 1852**

Mezar broj 7

Sarkofag od bijelog mermera sa nišanima od mermera. Sarkofag i nišani su bogato ukrašeni biljnim ornamentima. Ovdje leži Ahmed Bahri beg (1850-1918).

Ahmed Bahri beg je sin Džinić Muhammed bega.

Mezar broj 8

Sarkofag i nišani su urađeni od mermera. Tu leži Hamdi beg Džinić (1875-1931)
Hamdi beg Džinić je sin Ahmed begov. Natpis na arapskom.

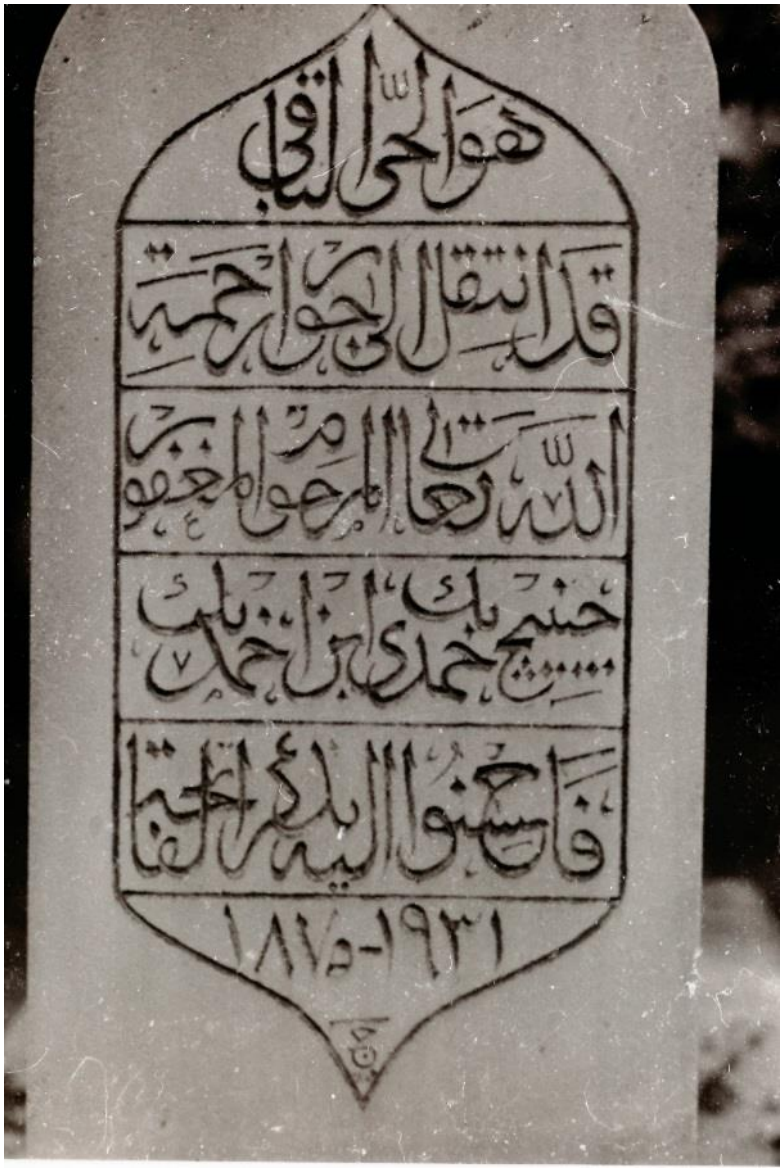

Mezar broj 9

Mezar Hamzalije Ajanovića. Sarkofag i nišani od mermera, bogato ukrašeni.
Na uzglavnom nišanu je natpis arebicom na bosanskom jeziku, a na nožnom nošanu je isti natpis ispisan latinicom.

Hamzalija Ajanović
Narodni poslanik
Od riječi i čina
Koga je cijenila
Cijela domovina

U cvijetu mladosti
Svoj narod ostavi
Koji zahvalan ovaj
Spomenik postavi
1893-1925

Mezar broj 10

Mezar sa sarkofagom i nišanima Bimbaše Mehmed Nuri age. Nad sarkofagom je uzglavni nišan sa fesom. Natpis je je u sedam redaka.

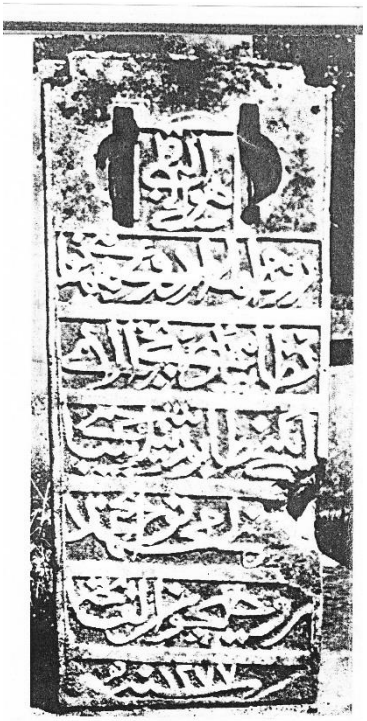

On (Bog) je vječan
Bimbaša carske rumelijske
Vojske, 1. alaja, 2. tabora pješadije
Mehmed Nuri aga
Za njegovu dušu prouči Fatihu
Godina 1277 / 1860

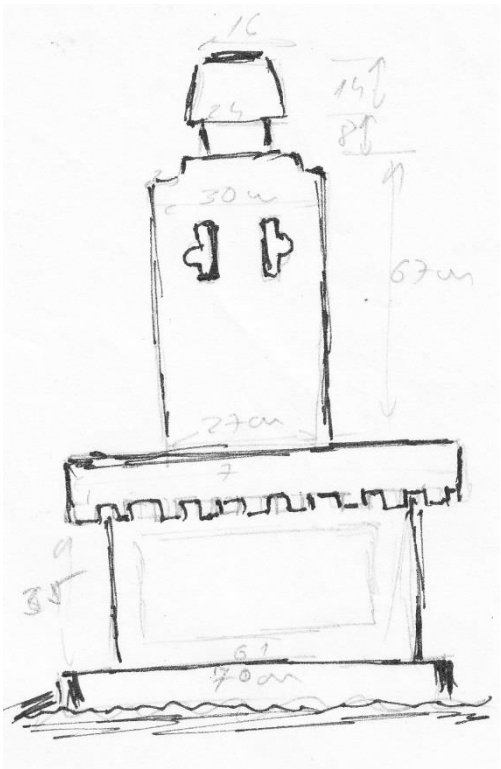

Mezar broj 11

Vlasnik mezara je nepoznat. Nišani su od kamena uzetog iz rijeke. Neobrađen kamen izduženog oblika. Visok je oko 90 cm.

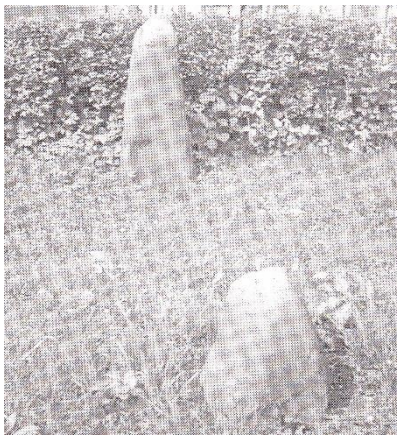

Mezar broj 12

Ženski nišan od bihacita sa natpisom. Tu je sahranjerna Hurmuz hanuma, žena Samih efendije upravitelja finansija banjalučkog sandžaka. Umrla 1283 (1866/67). Mezar je oivičen malim kamenim santračima.

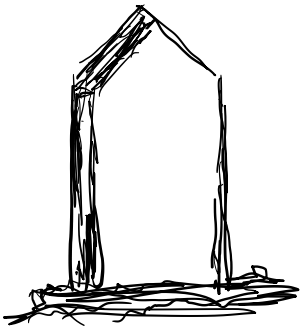

,

Mezar broj 13

Hercegovački mutesarif Rizvanbegović ali paša. Na mezaru je sarkofag sa nišanima. Na sarkofagu je specijalna zeljezna konstrukcija koja se na vrhu sastaje i formira kupolu. Natpis je u devet redaka.

On (Bog) je vječno živ
Hercegovački mutesarif Rizvanbegović
Ali paša. Prema Božijoj naredbi,
Leži u ovoj čistoj i mirnoj zemlji
U milosti, milostivog Boga
Neka allah udijeli svoju milost
I onome ko posjeti njegov grob
I prouči mu fatihu
Datum njegove smrti je
Godina 1267 (1851)

Ovaj natpis je nastao prilikom obnove spomenika 1902 godine. Na prvobitnom spomeniku koji je bio dotrajao stajao je natpis, koji u prevodu Mehmeda Handžića glasi:

”Bog je vječno živ. O ti, koji posmatraš moj grob, crpi pouku iz njegova stanja, juče sam ja bio kao ti, a ti ćes sutra biti kao ja. Od uglednih ljudi iz Hercegovine Rizvanbegović Ali paša. Duši mu Fatiha. Godina 1267.”

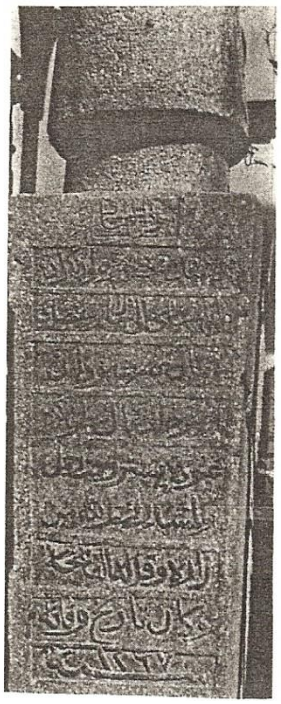

Mezar broj 14

Sarkofag sa nišanima. Tu je sahranjen Muhamed efendija Bajagilović (1867-1926) trgovac i gradonačelnik. Umro 1926 godine. Natpis je izveden ćirilicom.

Mezar broj 15

Sulejman Fevzi beg, sin Sulejman Fevzi paše.

On (Bog) je vječno živ
Sulejman Fevzi beg, sin
Edhem Fevzi paše miri-liva-a
Četvrte carske ordije
Za njegovu dušu proubi Fatihu
Godina 1292 / 1875

Nožni nišan

Mezar broj 16

Nišan od bihacita bez natpisa

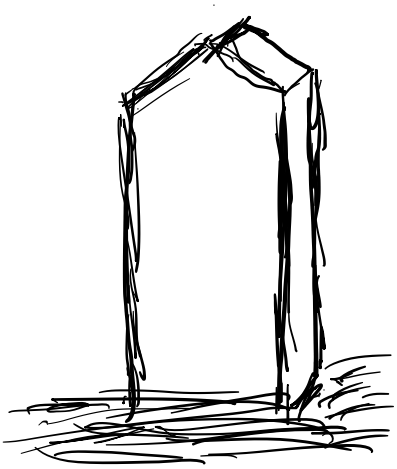

Mezar broj 17

Nišani od sedre. I nožni i uzglavni su sa osmougaonom osnovim. Mezar je oivičen sa sedrastim santračima.

Iza sarkofaga i mezara Muhameda Bajagilovića , s jedne i s druge strane vide se nišani mezareva broj 16 i broj 17. Broj 16 je od bihacita, a broj 17 je osmougaona sedra.

Mezar broj 18

Nišan je od bihacita, sa turbanom i nema nikakvog natpisa. Nošni nišan nedostaje.

Mezar broj 19

Hadži Mehmed Rešid Hafizović (1808 – 1865)
Sredinom šabana 1280 (Januar 1864) izašla je u Stampariji Hadži Muharem efendije Bošnjaka u Carigradu knjiga ”Fevahidul minha fi kavaidi siha” (226 sttrana u 630 primjeraka) što ju je djelpm preveo a djelom sam napisao rogatičanin Mehmed Rešid ef Hafizović. U ovoj se knizi govori o čuvanju zdravlja i medicini, te prema svome sadržaju spada među najrjeđa djela, što ih dadoše naši pređi istočnoj književnosti. Po sudu hadži Mehmed efendije Handžića ovo je djelo napisano upravo savršenim turskim jezikom za ono doba. Mehmed Rušdi efendija rođen je 1808 u rogatici, bio je neko vrijeme muftija u rodnom mjestu, a onda kadija u Mostaru, Bihaću i Banja Luci gdje ga zateče i smrt, 28 džum II 1282 (17 novembar 1865). Pokopan je kraj munare Ferhadije džamije. Iza njega su ostala dva sina Ejūb i Husejn Nuri. (Hamdija Kreševljaković: ”Gradovi kao urbana i privredna područja – Rogatica ”
Hamdija Kreševljaković kaže ”… Pokopan ja kraj munare …. ” . Neznam odakle je Hamdija uzeo taj podatak. Mezar Mehmeda Rešida se nalazi skroz na kraju harema. Nišani su od bihacita. Uzglavni je sa turbanom i ima natpis sa dvije strane nišana. Redovi su pisani ukoso. Nožni nišan je kvadratne osnove i na vrhu je ravan. Tridesetak poslednjih cantimetara su mu ivice blago skinute.

Mezar Broj 20

Uzglavnog nišana nema. Nožni nišan je od bihacita bez ukrasa.
Mezar je oivičen obrađenim kamenim komadima.

Mezar broj 21

Mehmed efendija sin Hasanov, umro 1285 /1868 godine, banjalučki muftija. Nišan od bihacita sa natpisom

Mezar broj 22

Kameni nišan bez natpisa i bez ukrasa

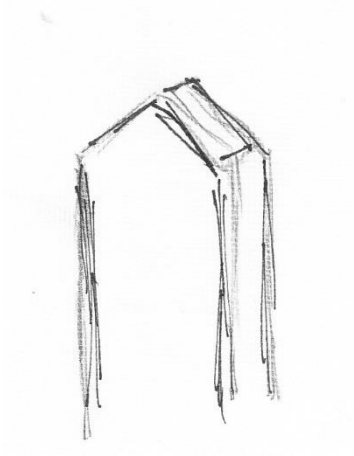

Mezar broj 23

Nišan od slabo očuvane sedre. Uzglavni nišan je sa turbanom, a nožni je osmougaonog oblika.

Evlija Ćelebija spominje banjalučkog kadiju Merhaba-zade hulusi efendiju, za koga kaže da je sahranjen uz Ferhadiju. Među datiranim nišanima i nišanima sa natpisom nema Hulusi efendije. Ovaj nišan je bez natpisa i ukrasa i u odnosu na ostale nišane najbliži je džamiji. Mezar se nalazi iza mihrabskog zida.

Mezar broj 24

Hava, kći Bahtijar age, žena Osman bega Ibrahimbegovića, umrla 1294 / 1877.
Uzglavni i nožni nišani su od bihacita, bogato ukrašeni. Natpis je na uzglavnom nišanu.

Mezar broj 25

Rifat aga, sluga Ali paše mutesarifa. Kod Mehmeda Mujezinovića, piše da je nišan sa turbanom u gužve. To je pogrešno, nisan je sa fesom. Natpis na nišanu je:

On (bog) je vječan
U mladosti ja kao šehit otišao s ovog svijeta
U času ka je došla zapovjest božija iz levhi-kalema
Svi ljudi se nadaju visokom stepenu u dženetu
Moleći od Stvoritelja oprost grijeha
Sluga mutesarifa Ali paše
Umrli Rifat aga. Za njegovu dušu prouči fatihu
Godina 1279/1862

Mezar broj 26

Nišan od grubo isklesanog kamena bez natpisa.

Mezar broj 27

Dara (ili Tara), sluškinja Ali paše mutesarifa. Umrla je mučenićkom smrću (šehid) 1286/1869 godine. Na njenom nišanu je potponu isti tekst kao i na nišanu Rifat age sluge mutesarif Ali paše (Mezar broj 25).

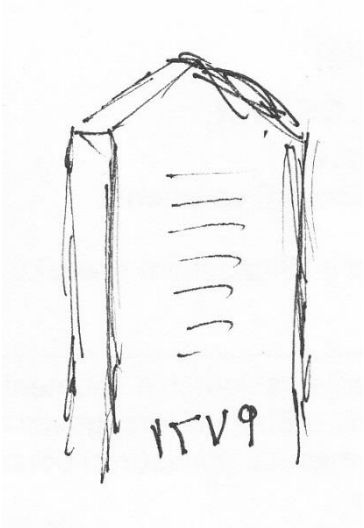

On (bog) je vječan
U mladosti ja kao šehit otišla s ovog svijeta
U času ka je došla zapovjest božija iz levhi-kalema.
Svi ljudi se nadaju visokom stepenu u džennetu,
Moleći od Stvoritelja oprost grijeha
Sluga mutesarifa Ali paše
Umrla Tara. Za njezinu dušu prouči fatihu
Godina 1279/1862

Mezar broj 28

Nišan od grubo isklesanog kamena, bez natpisa.

Mezar broj 29

Nišan od sedre, bez natpisa. Sa strane je isklesan mač. Mezar je oivičen tankim sedrastim santračima koji su skoro urasli (utonuli) u zemlju.

Mezar broj 30

Nišan sa turbanom od sedre, bez natpisa i bez ukrasa.

Mezar broj 30a
Dva kamena su postavljena kao uzglavni i nožni nišan. Kamenjam je obilježen pravougaonik tako da sve skupa upućuje da se radi o mezaru.

Mezar broj 31
Mali nišan bez natpisa, sa okruglim dubokim ”fesom” ili bolje reći sa ženskom kapom.

Mezar broj 32
Žena Abdullah age, binbaše rumelijske vojske. Ime binbaše nečitko.

Mezar broj 33
Obični kamen

Mezar 34
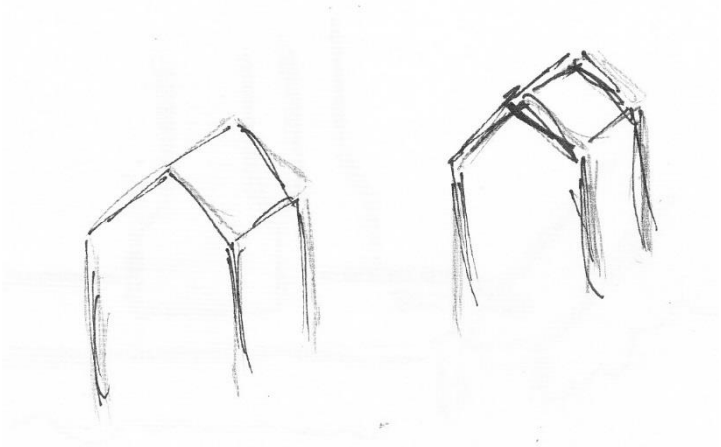
Uzglavni i nožni nišani su od krečnjaka, bez natpisa i bez ukrasa. I uzglavni i nožni nišani su istog oblika, samo je uzglavni nišan za malo veći od nožnog.